

Управління культури та охорони культурної спадщини  
Черкаської обласної державної адміністрації  
Комунальний заклад «Обласна наукова бібліотека  
імені Тараса Шевченка»  
Черкаської обласної ради

# **Бібліотеки територіальних громад Черкащини: виклики та досягнення**

Аналітична довідка

м. Черкаси  
2021 р.

УДК 7.07+821.09](477.46)

Б59

Укладач  
Редактор

Т.В. Долгушина  
В.К. Величко

Б59 Бібліотеки територіальних громад Черкащини: виклики та досягнення:аналіт.дов. / Управління культури та охорони культурної спадщини Черкас. облдержадмін., Комун. закл. «Обл. універс. наук. б-ка ім. Тараса Шевченка» Черкас. облради; [уклад.: Т. Долгушина]. – Черкаси: ОУНБ ім. Тараса Шевченка, 2021. – 12с.

Аналітична довідка містить матеріали про досягнення та проблемні питання бібліотек області.

Видання призначене для бібліотечних працівників, працівників культури та ін.

УДК7.07+821.09](477.46)

© Комунальний заклад «Обласна  
універсальна наукова бібліотека  
імені Тараса Шевченка»,2021

На сучасному етапі, коли відбулось об'єднання територіальних громад, одним із головних питань, яке постало перед громадами – збереження функціонування бібліотек та їх розвиток у нових умовах. Бібліотеки Черкащини прагнуть надавати сучасні бібліотечно-інформаційні послуги й продукти всім верствам населення, розширювати взаємодію з іншими інформаційними структурами та сприяти налагодженню діалогу між владою й населенням, будучи невід'ємною частиною своєї громади.

За результатами статистичної звітності в області на 01.01.2021р. функціонувало 714 бібліотек, створено 66 територіальних громад. Цілісною збереглася мережа бібліотек Христинівської територіальної громади та Монастирищенської громади. В бібліотеках області працює 1149 фахівців. Серед досягнень у кадровій політиці – підвищення заробітної плати працівникам (Степанецька ТГ), вирішення питання співфінансування оплати праці бібліотечним працівникам (Чорнобаївська ТГ). На жаль, відбулось скорочення бібліотек Уманської міської системи та Уманської районної бібліотеки (для дорослих і дитячої). Відбувається скорочення кадрів, закриття бібліотек, масове перетворення бібліотек у бібліотечні пункти, часто без погодження із Міністерством культури.

З метою модернізації бібліотек, покращення умов праці робітників та привабливості для користувачів, осучаснення просторів, у бібліотечних закладах області були зроблені ремонти за кошти місцевих бюджетів у таких громадах: Новодмитрівська, Шполянська,

Гельмязівська, Христинівська, Городищенська, Канівська, Сагунівська, Черкаська, Балаклеївська.

Переважна більшість бібліотек новоутворених громад мають слабку матеріально-технічну базу. Місцева влада цих громад не виділяла кошти на ремонт, поповнення бібліотечних фондів, оновлення матеріально-технічної бази (Лип'янська, Вільшанська, Дмитрушківська, Іркліївська, Бабанська, Ладижинська та ін. громади).

Одним із основних напрямків діяльності бібліотек є поповнення фондів. В основному, надходження видань здійснювалось із Державного та обласного бюджетів. У деяких територіальних громадах місцева влада виділила кошти на закупівлю літератури (Шполянська, Катеринопільська, Чорнобаївська, Жашківська, Маньківська, Корсунь-Шевченківська, Черкаська, Новодмитрівська, Монастирищенська територіальні громади). Не виділили коштів на комплектування з місцевого бюджету у 24 територіальних громадах, інші громади витратили незначні кошти. На жаль, зберігаються тенденції, коли кількість списаної літератури перевищує кількість нових надходжень (Звенигородська ТГ).

Незадовільною є ситуація щодо передплати періодичних видань. У 30 громадах області ( у 2020 році) вона не здійснена для бібліотек. У той час Чорнобаївська, Тальнівська міська, Маньківська, Степанецька громади оформили передплату вчасно і в задовільному обсязі.

Пандемія коронавірусу COVID-19 створила для бібліотек незвичну ситуацію , що вимагала від працівників пошуку нових методів роботи, побудови

власної стратегії на випадок форс-мажорних обставин у майбутньому. Незважаючи на ці обставини, бібліотеки під час карантинних обмежень продовжували реалізацію своєї місії, знаходили можливості для активної діяльності та поєднання безпечних умов для своїх користувачів.

Позитивним є те, що бібліотечні заклади розширили канали комунікації зі своїми користувачами шляхом створення нових сторінок у соціальних мережах: Facebook, Instagram, Youtube та ін. (Балаклеївська, Корсунь-Шевченківська, Єрківська, Городищенська ТГ). На цих сторінках бібліотекарі систематично розміщують публікації про книги, письменників, віртуальні книжкові виставки, повідомлення про заходи, новини та ін. Працівники бібліотек почали активно застосовувати у своїй практиці такі форми роботи: створення відеороликів, відеопрезентацій на різні теми, реклами свого закладу та послуг, бібліотечних новин, порад що прочитати, проводяться відеозустрічі з письменниками «Письменники нашим користувачам», відеоуроки по вивченню іноземних мов, творчі студії «Жар-птиця» та ін. (Черкаська, Смілянська, Балаклеївська, Уманська, Катеринопільська, Драбівська ТГ).

Одним із важливих аспектів роботи бібліотек сьогодні є адвокаційна діяльність. Бібліотеки області ведуть інформативну та просвітницьку роботу серед жителів своїх громад, беруть активну участь в акціях, культурних подіях, співпрацюють із ЗМІ та органами місцевої влади.

Прикладом успішної співпраці з владою, громадою, соціальними організаціями, навчальними закладами, громадськими організаціями є бібліотеки Черкаської міської ЦБС. Результатом такої співпраці стало виділення для закладів коштів на ремонт та обладнання, придбання техніки, модернізацію простору.

Плідно співпрацюють із владою бібліотеки Степанецької територіальної громади, в результаті чого проведено ремонти у закладах, оновлено матеріально-технічну базу, виділено кошти на поповнення фондів.

Бібліотеки Смілянської МЦБС, активно взаємодіючи з владою, громадою, громадськими організаціями змогли відстояти приміщення своєї бібліотеки, залучити кошти на комплектування та поточні ремонти.

Потужними адвокаційними заходами в Уманській МЦБС стали перемога в грантових проєктах, участь у громадському житті міста, співпраця зі ЗМІ, владою, громадськими організаціями, громадою.

Карантинні обмеження прискорили процес заохочення до навчання бібліотечних працівників, участі закладів у вебінарах, курсах, тренінгах, конференціях в режимі онлайн на різних платформах (бібліотекарі Степанецької, Іваньківської, Стеблівської, Кам'янської, Ватутінської, Катеринопільської, Черкаської, Уманської та ін. ТГ).

Майже всі публічні бібліотеки територіальних громад стали учасниками проєкту «Дія. Цифрова освіта» і підключились до мережі хабів.

Досягненням на сьогодні стало підключення сільських бібліотек до мережі Інтернет, завдяки наданню субвенції з державного бюджету органам

місцевої влади на реалізацію заходів, спрямованих на підвищення доступності широкосмугового доступу до Інтернету в сільській місцевості.

Враховуючи обмеженість бюджетних коштів, які виділяються на культуру, важливим напрямком у діяльності бібліотечних установ став пошук позабюджетних джерел фінансування з міжнародних та вітчизняних фондів, програм та грантів. Бібліотечні заклади стали активними учасниками грантової та проектної діяльності.

Одним із лідерів такої діяльності в області є Публічна бібліотека Катеринопільської територіальної громади на чолі з директоркою Приємською Л.А. Керівниця закладу в рамках проекту Школи соціального проектування для культурних менеджерів територіальних громад «Культурний трамплін» пройшла навчання та провела тренінги для працівників культури з підготовки проектів. У бібліотеці успішно діє «Школа проектної діяльності», в рамках якої започатковано проект «Мужні катеринопільчани – пам'ятаємо кожного». Бібліотека разом з лікувальним закладом започаткували районний проект «COVID – 19. Інформований – значить захищений» та інші.

Успішно працюють у цьому напрямку бібліотеки Черкаської міської ЦБС. Бібліотека-філія №7 взяла участь у конкурсі «Громадський бюджет» з проектом «Бібліотерапія – ліки для душі», перемогла в конкурсі на грант від Департаменту освіти і гуманітарної політики з проектом «Книга– крила душі», бібліотека-філія №8 створила проект «Кіномайстерня», взяла участь у

проектах «Читай та дивись», «Громадський бюджет міста».

Уманська МЦБС стала переможницею проекту «Твори культуру: бібліотечні інноваційні послуги», що реалізуються ВГО УБА за підтримки організації «Дім Європи». Наступним проектом бібліотеки стала «Меді@-Бібліотек@». Завдяки перемозі у конкурсі (2020 р.) в Центральній бібліотеці з'явилась нова послуга Event-локація «Бібліотека в об'єктиві» та креативні фотозони. Створено три буклети з редагування фото, створення селфі, відео у бібліотеці. Продовжується участь бібліотек у проекті «ReHERIT» (робота з культурною спадщиною)

Проектна діяльність змінює професійну свідомість бібліотекарів, спонукає їх до пошуку реальних можливостей щодо швидкого вирішення нагальних проблем, до освоєння нових знань, умінь та навичок з практичної вправності у сфері проектного менеджменту.

Сьогодні бібліотеки Черкащини пішли набагато вперед у своїх досягненнях та нововведеннях. Бібліотечні фахівці навчилися працювати з сучасним читачем, вивчати та задовольняти його потреби. Бібліотеки стали більш відкритими для спілкування та співпраці. Партнерами бібліотек стали влада, громада, освітні та медичні заклади, громадські організації. І це дає позитивний результат.

Але ще не повністю вирішені питання діяльності бібліотек у контексті децентралізації. Найбільш гострими проблемами, які потребують першочергового вирішення, залишається передача бібліотек громадам,



система фінансування закладів, джерела наповнення бібліотечних фондів, підвищення кваліфікаційного рівня працівників. Прийняття відповідних законодавчих актів, законів допоможе врегулювати ці гострі питання.

## Список використаної літератури:

Халавка, Л. Бібліотеки в умовах децентралізації: виклики та перспективи [Електронний ресурс] / Л. Халавка. – Режим доступу: <http://civicinaction.com/221-biblioteki-v-umovakh-detsentralizatsiji-vikliki-ta-perspektiv> (дата звернення: 12.08.2021). – Назва з екрана.

Блажкевич, А. Реформування українських бібліотек: урядова стратегія розвитку [Електронний ресурс] / А.Блажкевич. – Режим доступу: [http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com\\_content&view=article&id=3481:reformuvannya-ukrajinskikh-bibliotek-uryadova-strategiya-rozvitku&catid=81&Itemid=415](http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3481:reformuvannya-ukrajinskikh-bibliotek-uryadova-strategiya-rozvitku&catid=81&Itemid=415) (дата звернення: 12.08.2021). – Назва з екрана

Довгань, М. Бібліотеки в умовах децентралізації [Електронний ресурс] / М. Довгань. – Режим доступу: <http://buk-visnyk.cv.ua/miscve-samovryaduvannya/897/> (дата звернення: 12.08.2021). – Назва з екрана

Методичне видання

**Бібліотеки територіальних громад Черкащини:  
виклики та досягнення**

Аналітична довідка

|                         |               |
|-------------------------|---------------|
| Укладач                 | Т. Долгушина  |
| Відповідальна за випуск | Л.П. Капкаєва |
| Редагування             | В.К. Величко  |
| Комп'ютерне опрацювання | Т. Долгушина  |

---

Формат 60x84/16

Видавець і виготовлювач  
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова бібліотека  
імені Тараса Шевченка»  
18001 м. Черкаси вул. Б. Вишневецького, 8

---

Підписано до друку

Ксерокс ОУНБ імені  
Тараса Шевченка